

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

*Мацейків Тетяна Іванівна,
канд. пед. наук,
Ремех Тетяна Олексіївна,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

*Мацейків Тетяна
кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України;
Ремех Тетяна,
кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України*

Розвиток громадянської компетентності – нагальне завдання школи

- Сучасне суспільство потребує поінформованої та компетентної особистості, спроможної приймати самостійні рішення та нести відповідальність за власні вчинки
- Сучасна освіта – культурний спосіб життєдіяльності сучасної людини, відображає міру активності соціальної позиції, глибину інтелекту, культурну розвиненість особистості
- Державна система освіти є важливим інститутом, який еволюційним шляхом забезпечує зміну ментальності людей, створює умови для становлення громадянського суспільства
- Глибина засвоєння громадянських прав визначає готовність людини до самостійної відповідальної практичної діяльності
- Одне з головних завдань сучасної освіти – формування громадянської компетентності особистості як ключової

Методична модель розвитку громадянської компетентності

Основою методичної моделі розвитку громадянської компетентності учнів ліцею на уроках історії України є соціальне замовлення суспільства – формування громадянина України в системі освіти

Модель передбачає:

- ✓ розширення змісту навчання історії України шляхом включення громадянознавчих знань
- ✓ акцентування уваги вчителів на розвитку громадянських умінь як окремого завдання освітнього процесу
- ✓ систематичне застосування інтерактивних освітніх технологій, що максимально активізують позицію учня у навчанні

Методичні умови впровадження моделі

- орієнтування результатів навчання на цілеспрямований розвиток громадянської компетентності учнів у сукупності її складників (громадянські знання, вміння й навички, ставлення, смисли й досвід)
- імплементація в навчальний зміст курсу історії України сюжетів для опанування учнями громадянськими знаннями
- організація освітнього процесу на засадах, що забезпечують постійну активну позицію учнів у навчанні та уможливають вияви складників громадянської компетентності

Структурні елементи курсу «Історія України»

Навчально-пізнавальна діяльність учнів ліцею на уроках історії України має спрямовуватися на:

- планомірне та систематичне накопичення ними понять і уявлень щодо сутності суспільних відносин, політичних та соціальних процесів, громадянських і суспільних рухів
- формування системи громадянських цінностей
- засвоєння й відтворення загальноприйнятих норм поведінки людини і груп людей у складних суспільно-політичних умовах транзитивного українського суспільства

Структурні елементи курсу «Історія України»

Для розвитку громадянської компетентності учнів ліцею у навчанні історії України слід увести в навчання:

- завдання, спрямовані на поглиблення громадянських знань, наявних в історичних подіях, що вивчаються й досліджуються учнями
- завдання із застосування набутих знань на практиці (в навчальних ситуаціях) в діяльності дослідницького характеру
- завдання на опрацювання інформації різних джерел (писемні, фото й відео матеріали, ілюстрації) в тому числі й контроверсійних
- завдання для формулювання учнем особистісних ставлень до суспільнозначимих і суперечливих явищ і подій

Вимоги до змісту предмета

Курс «Історія України», що вивчається учнями ліцею, має:

- містити певну систему історичної інформації, що засвоюють учні як аксіологічні історичні знання, вміння й навички громадянського змісту
- акцентувати увагу на питаннях досвіду боротьби українського народу за свободу, незалежність, державність, суверенітет держави
- містити пізнавальні завдання, спрямовані на формування ставлень учнів, виявлення їхніх особистісних смислів
- будуватися на основі розгляду історії ідей, концепцій, теорій як історії успіху/драми людей, що розігрується в конкретній історичній та життєвій ситуації

Розвиток складників громадянської компетентності учнів

Провідні завдання навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках історії України:

- втілення виявів складників громадянської компетентності, відповідних норм поведінки в громадянські навички та вміння, моделі поведінки кожного учня ліцею
- постійний розвиток навичок громадянської поведінки учня та перетворення їх у звичку, стійку рису характеру, щоб така поведінка стала внутрішньою потребою учня ліцею
- спрямовування діяльності учнів на формування ставлення до світу, до людей, до себе особисто

Розвиток складників громадянської компетентності учнів

Провідні завдання навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках історії України:

- застосування комплексу інтерактивних методів і способів пізнавальної діяльності учнів ліцею, зокрема тих, що дають змогу реалізувати методичні умови ефективного розвитку громадянської компетентності учнів та її когнітивного, ціннісного та діяльнісного складників
- розвиток емоційно-ціннісних ставлень, умінь, навичок громадянської поведінки учнів шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу

Розвиток складників громадянської компетентності учнів

Накопичення громадянських навичок і вмінь в освітньому процесі здійснюють такими основними шляхами:

- 1) при засвоєнні учнями відповідних знань про способи діяльності
- 2) при систематичному застосуванні цих способів діяльності в процесі спілкування та взаємодії учнів під час виконання ними інтерактивних вправ та компетентісно орієнтованих пізнавальних завдань
- 3) через керований педагогічний вплив на учнів у ході навчання предмета